

Andelsmejeriet Østermark i Stae

*I 2019 indledtes et samarbejde mellem Hals Arkiv og lokalavisen Limfjordsnyt som indebar, at Hals Arkiv leverede artikler under temaet **Fra Hals Arkivs arbejdsmark**, mens Limfjordsnyt lagde spaltepads til trykning af artiklerne i avisen. Dette samarbejde har været til stor glæde for arkivet, som herved fik mulighed for at promovere sig i form af mindre artikler, og med de tilbagemeldinger, som arkivet har fået, har artiklerne også været til stor glæde for avisens læsere.*

Af Klem Thomsen

Mejerivirksomheden i Stae bliver påbegyndt i 1887 på Staegaard, og i de første år bliver dette drevet ved hestekraft og dampgryde.

Der bliver dog arbejdet for en større sammenslutning, og den 16. oktober 1890 underskrives en købekontrakt, ifølge hvilken Otto Christian Nielsen i Østergaard i Stae sælger en parcel fra sin ejendom til Andelsmejeriet Østermark. På parcellen, som matrikuleres med matr.nr. 9c i ejerlavet "Stae By, V. Hassing", i dag adressen Halsvej 179, opfører andelsselskabet et mejeri, som angivelig er i drift fra 1891. Skødet underskrives dog først den 5. marts 1892 og tinglæses 11. marts samme år. Prisen for parcellen er 250 kr. Der hjemtages ingen lån før i 1900, så etableringsomkostningerne til parcel, bygninger og mejeriinventar må være dækket af andelshaverne.

I 1902 underskrives en kontrakt på mælkekørsel til Østermark Andelsmejeri gældende for 9 år. Kontrakten ser ud som følger, hvor alle oprindelige stavemåder (og stavfejl) er respekteret.

Vi undertegnede Beboere har Akorderet med Husmand Laurits Berthinus Larsen af Dalsgaardshøj om at køre vores Melk til Mejeriet med egen Befordring for en Thi af 9 Aar at regne fra første Juni 1902 til første Juni 1911 for en Betaling af 325 Kroner Aarlig skriver tre Hundrede to ti fem Kroner som betales med halvdelen paa den halvaarlige Generalforsamling eller kort efter og opkræves af dertil udnævnt Mand. Betalingen erfoges efter det Koantal vi er indmeldt for i Mejeriet men har en mand flere Køer en der er indmeldt i Mejeriet da er han pligtig til at betale af dem alle, hvis en Mand sælger sin Ejendom da har den ny Ejer samme Pligt og Rettighed som den forrige Ejer. Betalingen erlægges pr Ko lige over det helle. Dersom en har en Ko mere en han er indmeldt for i Mejeriet i 3 Maaneder af Regnskabet er han pligtig at betale af den.

Søren Munk Skovhuset 6 Køer - Ole Peter Larsen 4 Køer - A C Nielsen 8 - Jens Jensen 5 Kjøer - C C Christiansen 10 Køer - C Jonasen 3 Køer - Bertel Christensen 2 - mf Chr Christensen 6 - Ole Berthel Nielsen 2 - Laurits Bertinus Larsen 3 - Niels Abel Olenius Nielsen 2 - Frans Nielsen 2 - Thomas Kristensen 2 - Niels Chr Bertejelsen 2.

Til Vitterlighed. Laurids Christian Nielsen - Jens Kristian Kristensen.

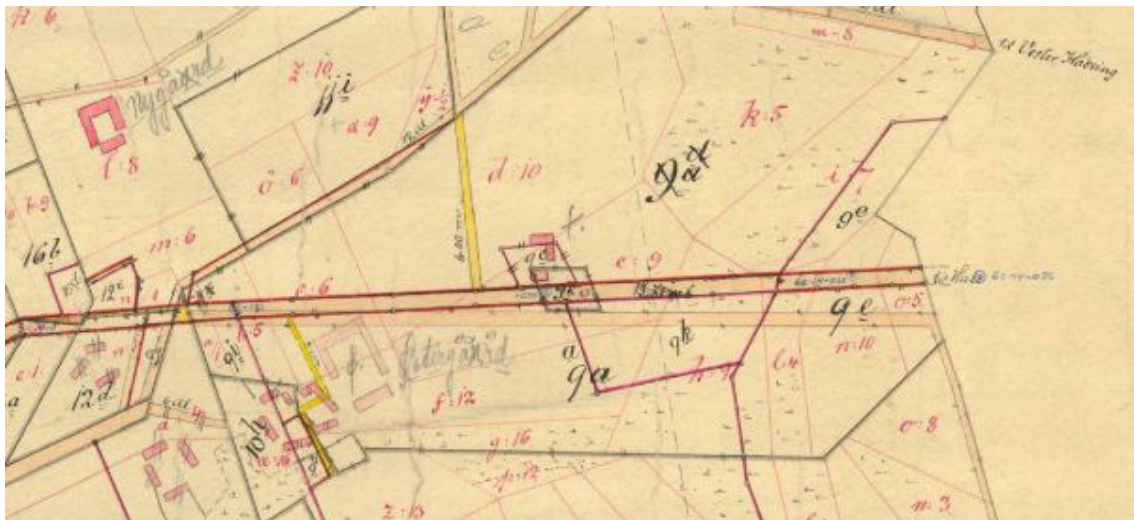
Samtidig med at ovennævnte kontrakt udløber, nedlægges dette mejeri, og der bygges andelsmejeri i Vester Hassing.



Ved skøde af 30. januar 1912 sælger bestyrelsen for Mejeriet "Østermark" i Stae - i henhold til beslutningen på generalforsamlingerne i henholdsvis 10. juni 1910 og 9. december 1910 - stedet tilbage til Otto Chr. Nielsen på Østergaard. Der angives i skødet at være tale om "den Mejeriet tilhørende Grund M.N. 9c Stae By, Vesterhassing Sogn, Hartkorn 2¼ Alb. med derpaa værende Bygning uden Maskiner og Driftsmateriel, idet Mejerivirksomheden der er nedlagt". Købesummen er nu 2.100 kr., men der er jo også nu en bygning på grunden.



Foto: Hals Arkiv, B2003. På dette billede ses bestyrelsen i Stae Mejeri - eller rettere sagt Østermark Andelsmejeri - i 1905. Personerne er fra venstre: 1. Niels Overgård, 2. Jens Jacobsen, Elleren, 3. mejeribestyrer Jensen, 4. Søren Roesdal, Aslund, 5. Jens Krogh, Overbygaard, 6. Bødker Peter, Bakkely, 7. Anton Jensen, Nygaard.



På dette udsnit af matrikelkort over ejerlavet "Stae By, V. Hassing" dækkende perioden 1893-1961 ligger Stae til venstre og Vester Hassing til højre, begge byer udenfor udsnittet. Kortet er hentet på hjemmesiden hkpn.gst.dk (Historiske kort på nettet). Cirka midt i billedet ses matr.nr. 9c - Østermark Andelsmejeri - med bygninger på nutidens Halsvej 179.

Denne artikel er tidligere publiceret i januar 2022 i avisen Limfjordsnyt.

Udgivet august 2022 af Hals Arkiv på www.halsarkiv.dk